

העזולה מהסוגיא

פרשת בהר בחוקתי ה'תשפ"ו
חולין ב. - ט:

דף ב

א. דיני שחיטה:

- נשים:
- לתירוץ הראשון בתוס' - לכתחילה לא ישחטו בין חולין ובין קדשים משום שדעתן קלה.
- לתירוץ השני בתוס' - לכתחילה ישחטו בין חולין ובין קדשים.
- טמא:
- שחיטת חולין שנעשו על טהרת הקודש - מותר לטמא לכתחילה לשחוט בסכין ארוכה ולא חוששים שמא יגע.
- שחיטת קדשים - אסור לכתחילה לטמא לשחוט בסכין ארוכה כיון שחוששים שמא יגע, אמנם בדיעבד שחיטתו כשירה^א.
- חרש שוטה וקטן:
- באופן שאין אחרים רואים אותם - שחיטתן פסולה משום שיש חשש ששחטו בצורה פסולה (כגון 'שהיה' או 'דרוסה' או 'חלדה').

הערות

א הגמ' מוסיפה שהדין שטמא ששחט קדשים נאמר בטמא שרץ או בטמא מת ששחט בקרומית של קנה, אבל טמא מת ששחט בסכין הסכין נטמא ומטמא את הבשר.

רש"י מבאר שהטעם שאסור לטמא לשחוט קדשים בסכין ארוכה משום שחוששים שמא יגע ויעבור על איסור דאורייתא לטמאות קדשים, אבל מותר לטמא לשחוט חולין שנעשו על טהרת הקודש ולא חוששים שמא יגע, משום שאין איסור דאורייתא לטמאות חולין שנעשו על טהרת הקודש, והגמ' מוסיפה שדין זה נאמר גם לפי המ"ד ש'חולין שנעשו על טהרת הקודש כקודש דמי' ויש איסור דרבנן לטמאות קדשים שנעשו על טהרת הקודש מ"מ רבנן לא גזרו שלא ישחוט בסכין ארוכה שמא יגע.

תוס' בתירוץ הראשון מבארים שהדין שטמא שחט קדשים שחיטתו כשרה נאמר באופן שהטמא נמצא לפנינו ואומר ששחט ולא נגע או באופן שהשחוט אינו לפנינו ואדם אחר אומר שראה ששחט ולא נגע אבל באופן שהשחוט אינו לפנינו ואין אדם שמעיד שלא נגע הקדשים פסולים (ולמרות שספק טומאה ברשות הרבים טהור מ"מ ספק זה ש'קרוב לודאי' שנגע טמא), אמנם תוס' בתירוץ השני נוקטים שאפילו באופן שהשחוט אינו לפנינו ואין אדם שמעיד שהשחוט לא נגע השחיטה כשרה משום שבית המקדש נחשבת ל'רשות הרבים' ו'ספק טומאה ברשות הרבים' טהור' אמנם באופן ששחט בבמה הקדשים פסולים משום ש'ספק טומאה ברשות היחיד טמא'.

תוס' בתירוץ הראשון מבארים שהחשש שהטמא יטמא את בשר הקדשים הוא לאחר שהבהמה גמרה לפרס אבל בזמן הפירכוס הבשר אינו מקבל טומאה אלא הבהמה נחשבת ל'חיה', ותוס' בתירוץ השני מבארים שהחשש שהטמא יטמא את הבשר הוא גם בזמן הפירכוס משום שלענין דין קבלת טומאת אוכלים בהמה שמפרכסת אינה נחשבת ל'חיה'.

תוס' בתירוץ הראשון מבארים שהחשש שהטמא יטמא את הקדשים גם באופן שהבשר לא הוכשר לקבל טומאה משום ש'חיבת הקודש מכשירו', אמנם תוס' בתירוץ השני מבארים שהחשש שהטמא יטמא את הקדשים נאמר באופן שהבשר הוכשר לקבל טומאה כגון שהבהמה עברה בנהר לפני השחיטה ונשאר משקה טופח עליה בשעת השחיטה.

לקבלת העלון או שליחת הערות: B0527147396@gmail.com

○ באופן שאחרים רואים אותם - לכתחילה לא ימסור להם, ובדיעבד שחיטתו כשרה².

דף ג - ה

ב. דיני שחיטת קדשים - צריך לשוחטם בכלי, ואפשר לשחוט בכלי שאינו 'כלי שרת'³.

ג. דיני כותי:

• דיני כותי לאחר הגזירה של רבי אמי ורבי אסי:

○ האם הכותים נאמנים בקיום המצוות:

▪ לת"ק ורבי שמעון בן גמליאל:

- מצווה שכתובה בתורה במפורש והכותים מחזיקים בה - נאמנים.
- מצווה שכתובה בתורה במפורש והכותים לא מחזיקים בה - לת"ק נאמנים, לרבי שמעון בן גמליאל לא נאמנים.
- מצווה שלא כתובה בתורה במפורש והכותים מחזיקים בה - לת"ק לא נאמנים, לרבי שמעון בן גמליאל נאמנים.
- מצווה שלא כתובה בתורה במפורש והכותים לא מחזיקים בה - לא נאמנים.

▪ לרבי אלעזר - הכותים לא נאמנים, כיון שאינם בקיאים בדקדוקי מצוות.

○ דין מצת כותי (באופן שהכותי אוכל ממנה בליל הסדר לצאת ידי חובת המצוה):

- לת"ק ורבי שמעון בן גמליאל - מותרת באכילה, ואפשר לצאת בה ידי חובת אכילת מצה בליל הסדר.
- לרבי אלעזר - אסורה באכילה⁴.

○ דין כותי ששחט בהמה:

- לפי הצד שכותים גרי אריות - שחיטתו פסולה כגוי.
- לפי הצד שכותים גרי אמת:
- באופן שישראל עומד על גביו - מותר לכתחילה לתת לכותי לשחוט.
- באופן שישראל נכנס ויוצא:

○ לאביי:

- לכתחילה - לא יתן לכותי לשחוט.
- בדיעבד:

- באופן שהכותי נמצא לפניו - הישראל צריך לתת לכותי כזית בשר לאכול, ואם הכותי אוכל שחיטתו כשרה, ואם הכותי לא אוכל אין שחיטתו כשרה.
- באופן שהכותי לא נמצא לפניו:
 - לתירוץ הראשון בתוס' - אין שחיטתו כשרה.
 - לתירוץ השני בתוס' - שחיטתו כשרה.
 - לרבא - מותר לכתחילה לתת לכותי לשחוט.

הערות

ב רש"י [יב ב] מבאר שהטעם שלכתחילה לא ימסור לחרש שוטה וקטן לשחוט באופן שישראל עומד על גבן משום שהם מועדים לקלקל, ותוס' [ב א] מוסיפים שאסור למסור לחרש שוטה וקטן לשחוט על מנת להשליך את הבשר לכלבים, משום שיש חשש שהרואה יסבור שאם מוסרים להם לשחוט מותר לאכול משחיטתו.

ג תוס' מבארים שהמקור שעולה צריך לשוחטו בכלי דכתיב 'ויקח את המאכלת לשחוט את בנו' ובשאר הקרבנות לומדים בהיקש דכתיב 'זאת התורה לעולה למנחה'.

ד הגמ' מבארת שמצות מצה כתובה בתורה במפורש והכותים מחזיקים בה, ולכן לדעת ת"ק ורבי שמעון בן גמליאל מותר לאכול מצת כותי, וכן אפשר לצאת ידי חובה בליל הסדר במצת כותי, אמנם לדעת רבי אלעזר אסור לאכול מצת כותי כיון שהכותים אינם בקיאים בשימור של המצה ויש חשש שהבצק החמיץ.

תוס' מבארים שדברי הגמ' שלדעת ת"ק ורבי שמעון בן גמליאל מותר לאכול מצת כותי נאמרו באופן שהכותי עצמו אכל מהמצה אבל באופן שאין ראה זו אסור לאכול ממצה זו בפסח כיון שחוששים שהבצק החמיץ והכותים לא מקפידים לא להכשיל אחרים באיסור כיון שסוברים שהאיסור של 'לפני עוור לא תתן מכשול' נדרש כפשוטו לא להניח לפני העיוור בדרך אבן הפילו, ולא לומדים מכך גם איסור להכשיל אחרים באיסור. וכן תוס' מבארים שהדין שאפשר לצאת ידי חובה בליל הסדר במצת כותי נאמר באופן שהכותי אכל מצה זו בליל הסדר ולא אכל מצות אחרות, ולכן מוכח שמצה זו נשמרה לשמה, אבל באופן שאין ראה זו אי אפשר לצאת ידי חובה במצה זו כיון שיתכן שהמצה לא נעשתה לשמה.

תוס' מוסיפים שהדין שמותר לאכול מצת כותי נאמר באופן שהכותי הכין את המצה מבצק של ישראל, אבל באופן שהכותי הכין את המצה מבצק שלו אסור לאכול את המצה משום שרבנן גזרו איסור על אכילת 'פת כותי'.

• באופן שישראל לא נכנס ויוצא אלא הכותי שחט לבדו:

- לכתחילה - לא יתן לכותי לשחוט.
- בדיעבד - צריך לתת לכותי כזית מהבשר לאכול, ואם הכותי אוכל לא אוכל אין שחיטתו כשרה^ה.

○ דין כותי ששחט עוף:

- לת"ק ורבי אלעזר - לא נאמנים.
- לרבי שמעון בן גמליאל - הדין כמו בכותי ששחט בהמה^ה.
- דיני כותי לאחר הגזירה של רבי אמי ורבי אסי - דין הכותי כגוי ולכן אסור לאכול משחיטת כותי^י.

ד. דיני השוחט:

- האם חוששים שהשוחט לא יודע הלכות שחיטה:
 - באופן שלפני השחיטה בדקו שהשוחט יודע הלכות שחיטה - יכול לשחוט לכתחילה.
 - באופן שלפני השחיטה לא בדקו שהשוחט יודע הלכות שחיטה:
 - לרבינא בלישנא קמא:
 - לכתחילה - לא נותנים לו לשחוט.
 - בדיעבד:
 - באופן שהשוחט נמצא לפניו - צריך לבודקו לאחר השחיטה, ובאופן שהתברר שידע הלכות שחיטה שחיטתו כשרה, ובאופן שהתברר שאינו יודע הלכות שחיטה שחיטתו פסולה.
 - באופן שהשוחט לא נמצא לפניו:
 - באופן שישראל אחר ראה את השחיטה ואומר ששחט כראוי - שחיטתו כשרה.
 - באופן שישראל אחר לא ראה את השחיטה - שחיטתו פסולה.

הערות

ה רש"י מבאר שהכותים מקפידים רק על איסורים שמפורשים בתורה ולא על איסורים שאינם מפורשים בתורה, וממילא הכותים מקפידים על איסור אכילת נבילה שהוא איסור המפורש בתורה, ואינם מקפידים לא להכשיל אחרים באיסור, כיון שסוברים שהאיסור של 'לפני עוור לא תתן מכשול' נדרש כפשוטו לא להניח לפני העיוור בדרך אבן להפילו, ולא לומדים מכך גם איסור להכשיל אחרים באיסור. ורש"י מוסיף שבאופן שהכותי שחט בהמה עבור ישראל שחיטתו פסולה כיון חוששים שהכותי לא הקפיד לשחוט בצורה כשרה כדי לא להכשיל את הישראל באיסור, אמנם באופן שלאחר השחיטה הביאו לכותי לאכול כזית בשר מבהמה זו והכותי אכלו מוכח שהכותי שחט בצורה כשרה ומותר לאכול את שאר הבשר.

הגמ' מביאה שבדברי המשנה [סט א] מבואר שבאופן שיש יין של ישראל ביד עכו"ם חוששים שהעכו"ם יגע ביין ויאסרו, ובאופן שיש ישראל שנכנס ויוצא לא חוששים שהעכו"ם יגע ביין ואסרו, והגמ' מביאה שרבה מוכיח מדין זה שמועיל שמירה באופן שהישראל נכנס ויוצא, ולכן רבא סובר שמותר לתת לכותי לשחוט בהמה באופן שהישראל נכנס ויוצא ולא חוששים שהכותי ישחוט בצורה פסולה, אמנם אביי סובר שהדין שמועיל שמירה של נכנס ויוצא מדובר רק באופן שהעכו"ם לא אמור לגעת ביין, ולכן העכו"ם חושש שאם יגע ביין הישראל שנכנס ויוצא יראה אותו, אבל באופן זה שהכותי אמור לשחוט ולגעת בבשר, הכותי אינו חושש שאם ישחוט בצורה פסולה הישראל יראה אותו, ולכן צריך לתת לכותי לאכול כזית בשר ובאופן שהכותי אכל שחיטתו כשרה כיון שמוכח ששחט בצורה כשרה, ובאופן שהכותי לא אכל שחיטתו פסולה כיון שמוכח ששחט בצורה פסולה, ותוס' בתירוח הראשון מוסיפים שבאופן שהכותי לא לפניו חוששים שהכותי שחט בצורה פסולה, אמנם תוס' בתירוח השני סוברים שבאופן שהכותי לא לפניו סומכים על השמירה שהישראל נכנס ויוצא שהכותי שחט בצורה כשרה.

תוס' מוסיפים שבאופן שישראל בדק את הסכין ונתן לכותי לשחוט והכותי שחט וישראל לא עמד על גביו אסור לאכול מהבשר ולמרות שידוע שהסכין לא הייתה פגומה מ"מ יש חשש שהכותי שחט בצורה פסולה (כגון שהיה או חלדה או דרסה), אבל באופן שישראל עומד על גביו (וכן באופן שישראל נכנס ויוצא לפי הצד סומכים על כך) לא חוששים שהכותי שחט בסכין פגומה משום שהכותי מפחד שהישראל שעומד על גביו יבדוק את הסכין.

תוס' מבארים שלמרות שבאופן שלאחר השחיטה הביאו לכותי לאכול בשר והכותי אכל מותר לאכול מהבשר, מ"מ לכתחילה אסור לתת לכותי לשחוט על דעת להביא לו לאכול מהבשר לאחר השחיטה משום חוששים שלאחר השחיטה ישכחו לתת לכותי לאכול כזית בשר ויאכלו מהבשר.

הגמ' מבארת ששחיטת עוף אינה מפורשת בתורה, והכותים מחזיקים בה, ולכן לדעת ת"ק ורבי אלעזר לא נאמנים, ולדעת רבי שמעון בן גמליאל נאמנים.

הגמ' מוסיפה שלדעת רבי שמעון בן גמליאל באופן שהכותי שחט כמה עופות ואכל כזית מאחד מהם אפשר להוכיח מאכילתו ששחט בהכשר ואי אפשר להוכיח מכך ששאר העופות ששחט כשרים, אמנם באופן שהישראל עירב את העופות ולקח כזית בשר מאחד העופות וריסק אותו והכותי אכלו יש ראייה מאכילתו שכל העופות כשרים.

הגמ' מוסיפה שרבי אמי ורבי אסי גזרו שדינו של הכותי כגוי גם לענין שאסור לשתות יין של כותי, וכן לענין עירוב שבאופן שיש כותי בחצר לא מועיל שהכותי יוותר לשבת זו על חלקו בחצר כדי להתיר לטלטל בחצר, וכן לא מועיל שהכותי יתן במתנה את חלקו ליהודים שגרים בחצר כדי להתיר לטלטל בחצר אלא צריך לשכור מהכותי את רשותו.

הגמ' מוסיפה שבתחילה גזרו על שחיטת יין ועל שתית יין של כותי ולא קיבלו מהם ולאחר מכן חזרו וגזרו וקיבלו מהם.

- לרבינא בלישנא בתרא ולשאר האמוראים - לא חוששים שהשוחט לא יודע הלכות שחיטה משום ש'רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן'.
- באופן שלפני השחיטה בדקו וראו שלא יודע הלכות שחיטה - אסור לתת לו לשחוט, ובאופן ששחט שחיטתו פסולה.
- האם חוששים שהשוחט יתעלף בשעת השחיטה:
 - באופן שהוחזק לשחוט - מותר לכתחילה לתת לו לשחוט.
 - באופן שלא הוחזק לשחוט:
 - לרבינא בלישנא בתרא:
 - לכתחילה - לא ישחוט משום שחוששים שיתעלף בשעת השחיטה.
 - בדיעבד:
 - באופן שהשוחט נמצא לפנינו - שואלים את השוחט האם התעלף בשעת השחיטה ובאופן שאמר שלא התעלף שחיטתו כשרה, ובאופן שאמר שהתעלף שחיטתו פסולה.
 - באופן שהשוחט לא נמצא לפנינו:
 - באופן שישראל אחר ראה את השחיטה ואומר שלא התעלף בשעת השחיטה - שחיטתו כשרה.
 - באופן שישראל אחר לא ראה את השחיטה - שחיטתו פסולה.
 - לרבינא בלישנא קמא ולשאר האמוראים - מותר לתת לו לכתחילה לשחוט ולא צריך לשאול אותו לאחר השחיטה האם התעלף משום שלא חוששים שהשוחט יתעלף בשעת השחיטה.

ה. דיני שוחט שהוא ישראל מומר:

- באופן שהשוחט מומר לכל התורה או שהוא מומר לעבודה זרה או שהוא מומר לחילול שבת - שחיטתו פסולה.
- באופן שהשוחט מומר לאכילת נבילות:
 - באופן שנחשב 'מומר לתאבון':
 - באופן שישראל בדק את הסכין לפני השחיטה:
 - לאביי - לכתחילה אסור לתת לו לשחוט, ובדיעבד שחיטתו כשרה.
 - לרבה - מותר לכתחילה לתת לו לשחוט ושחיטתו כשרה.
 - באופן שישראל לא בדק את הסכין לפני השחיטה:
 - לכתחילה - אסור לתת לו לשחוט.
 - בדיעבד:
 - באופן שישראל בדק את הסכין לאחר השחיטה והסכין נמצאת שלמה - שחיטתו כשרה.
 - באופן שהישראל בדק את הסכין לאחר השחיטה ונמצאת פגומה - שחיטתו פסולה.
 - באופן שנחשב 'מומר להכעיס' - שחיטתו פסולה.
 - באופן שהשוחט מומר לעבירה אחרת (כגון מילה):
 - באופן שנחשב 'מומר לתאבון' - שחיטתו כשרה.

הערות

- ח רש"י מבאר שכיון ש'רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן' לא צריך לבדוק האם השוחט יודע הלכות שחיטה, ותוס' מבארים שמותר לכתחילה לתת לו לשחוט.
- ט תוס' דנים בשוחט שלפני השחיטה בדקו וראו שאינו יודע הלכות שחיטה, וישראל אחר ראה את השחיטה ואמר ששחט כראוי האם שחיטתו כשרה, ותוס' מוכיחים מדברי הגמ' בסוגייתנו ששחיטתו פסולה, אמנם תוס' מקשים שבדברי הגמ' [ב א] מבואר ששחיטתו כשרה, ותוס' נשארים בקושיא.
- י רש"י מבאר שמומר לעבודה זרה נחשב כמומר לכל התורה משום שכופר בהקב"ה, וכן מומר לחלל שבת נחשב כמומר לכל התורה משום שעל ידי החילול שבת מעיד שהקב"ה לא ברא את העולם.
- יא הגמ' מבארת שישראל מומר חשוד לעבור על עבירה רק כשיש לו רווח מכך, ולכן באופן שישראל לא בדק את הסכין יש חשש שישחוט בסכין פגומה ולא יטרח להביא סכין אחרת או להשחית את הסכין, אבל אינו חשוד לעבור על עבירה כשאינו כשר לא ירויח מחמת כך, ולכן אין חשש שישחוט בצורה פסולה כגון שהיה או חלדה או דרסה וממילא אפשר לסמוך עליו ששחט בצורה כשרה גם באופן שישראל אינו נכנס ויוצא.
- תוס' מבארים שהטעם שלכתחילה לא סומכים שהישראל יבדוק את הסכין לאחר השחיטה כיון שיש חשש שישכח לבדוק את הסכין לאחר השחיטה, או שיש חשש שיבוא לומר שאפשר לסמוך על שחיטתו ללא בדיקה.
- יב רש"י מבאר שישראל מומר לאכול נבילות להכעיס שחיטתו פסולה משום שמועד לשחוט כוונה בצורה פסולה, ותוס' מבארים שדורשים מהפסוק 'וזבחת ואכלת' ששחיטה כשרה רק על ידי ישראל שהוא 'בר זביחה' ולא על ידי גוי ומומר שאוכל נבילות להכעיס שאינו 'בר זביחה'.

○ באופן שנחשב 'מומר להכעיס':

- לפי הצד שמומר לדבר אחד נחשב מומר לכל התורה - שחיטתו פסולה.
- לפי הצד שמומר לדבר אחד לא נחשב מומר לכל התורה - שחיטתו כשרה.

ו. דין חמץ של ישראל מומר לאחר הפסח - מותר¹.

דף ו

ז. דיני תערובת דמאי:

- הקדמה - יש לדון באופן שאדם קנה מעם הארץ דבר שמעורב בו דבר שחייב בתרומות ומעשרות האם חייב לעשר מתקנת דמאי או דלמא רבנן לא גזרו באופן זה תקנת דמאי וכדלהלן.
- לתירוץ הראשון בגמ':
 - באופן שציווה את העם הארץ לערב - אסור.
 - באופן שלא ציווה את העם הארץ לערב - מותר.
- לתירוץ השני בגמ':
 - באופן שהוא עשוי לטעם - אסור.
 - באופן שאינו עשוי לטעם - מותר.

ח. דיני חבר ועם הארץ:

- באופן שחבר נתן לשכנתו שהיא עם הארץ עיסה לאפות - לא חוששים שהשכנה החליפה את העיסה, ולכן באופן שעושה את העיסה לפני שהביאה לשכנתו לא צריך לחזור ולהפריש לאחר מהלחם.
- חבר שרוצה להביא לחמותו שהיא עם הארץ עיסה לאפות - חוששים שמא חמותו החליפה את העיסה, ולכן צריך לעשר את העיסה לפני שמביאה לחמותו, וכן צריך לעשר את העיסה לאחר שלוקח מחמותו.
- בר בי רב שרוצה להביא לפונדקאית שהיא עם הארץ עיסה לאפות - חוששים שמא הפונדקאית החליפה את העיסה, ולכן צריך לעשר את העיסה לפני שמביאה לפונדקאית, וכן צריך לעשר את העיסה לאחר שמביאה לפונדקאית².
- דיני טחינה של אשת חבר יחד עם את אשת עם הארץ:
 - באופן שהיא טהורה - אסור.
 - באופן שהיא טמאה - לת"ק מותר, לרבי שמעון בן אלעזר אסור³.

הערות

יג הגמ' מבארת שלמרות שחמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אסור באכילה ובהנאה, מ"מ חמץ של ישראל מומר לאחר הפסח מותר, משום שאנו נוקטים שהישראל מומר החליף את החמץ שלו בחמץ של גוי שמותר באכילה, כיון שלא שביק היתרא ואכיל איסורא⁴.

רש"י מבאר שכוונת הגמ' שמותר לישראל לקנות חמץ מישראל מומר מיד לאחר הפסח, ולמרות שלא היה זמן לאחר הפסח לאפות את החמץ, מ"מ נוקטים שהיה לישראל מומר חמץ שאפאו בפסח, ולאחר הפסח החליפו עם הנכרי בחמץ שהנכרי אפה בפסח, ואין על החמץ איסור הנאה, ותוס' מבארים לפי"ז מותר לישראל שקנה את החמץ מהישראל מומר להאכיל את החמץ לפועלים עכו"ם או להאכיל לכלבו, אבל לישראל עצמו אסור לאכול את החמץ כיון שהוא אסור מדין 'פת עכו"ם', ותוס' בפירוש השני מבארים שכוונת הגמ' שהישראל מומר החליף את העכו"ם בצק שלא נאפה ולכן אין עליו איסור של 'פת עכו"ם'.

רש"י ותוס' נוקטים שדבר שאסור בהנאה שאדם עבר ומכרו או החליפו, אסור מדרבנן למחליף להנות מהחליפין, אמנם לאדם אחר מותר להנות מהחליפין. ולפי"ז רש"י מבאר שלאחר שישאל מומר החליף את החמץ בחמץ של נכרי אסור לישראל מומר לאכול את החמץ של הגוי, אמנם לאדם אחר מותר לאכול את החמץ, ורש"י מוסיף שהישראל מומר מרויח בהחלפת החמץ שלו בחמץ של נכרי משום שהחמץ שלו אסור באיסור גדול והחמץ של נכרי אסור באיסור קטן.

יד הגמ' מבארת שבדרך כלל לא חוששים שעם הארץ יחליף את העיסה שקיבל בעיסה אחרת, ולכן חבר שנתן לשכנתו עיסה לאפות לא צריך לחשוש שהשכנה החליפה את העיסה, אמנם באופן שחבר נתן עיסה לחמותו יש חשש שבאופן שהעיסה התקלקלה חמותו תחליף את העיסה בעיסה אחרת כיון שהיא רוצה בטובת ביתה ובושה מחתנה, ורש"י מבאר שבר בי רב שהביא לפונדקאית עיסה לאפות יש חשש שבאופן שהלחם של הבר בי רב יתקרר הפונדקאית תחליף את הלחם בלחם אחר חם כיון שהבר בי רב סמוך על שולחנה והיא דואגת לטובתו, ותוס' מבארים שבר בי רב שהביא לפונדקאית עיסה לאפות יש חשש שבאופן שהלחם של הפונדקאית יתקרר הפונדקאית תחליף את הלחם שלה בלחם של הבר בי רב שהוא חם, כיון שהפונדקאית מורה היתר לעצמה להחליף כשכר על טירחתה לבר בי רב.

רש"י מבאר שבאופן שחוששים שהעם הארץ החליף את העיסה, צריך החבר לעשר את העיסה לפני שמביאה לעם הארץ כדי שאם העם הארץ יאכל מהעיסה לא יאכל טבל, וכן צריך לעשר את הלחם לאחר שלקחו מהעם הארץ כיון שיש חשש שהעם הארץ החליף את העיסה בעיסה אחרת שאינה מעושרת.

טו רש"י מבאר שהנידון של הגמ' נאמר באופן שהתבואה שייכת לאשת עם הארץ ואשת החבר רוצה לסייע לה לטחון, ולדעת ת"ק באופן שאשת החבר טהורה אסור לה לסייע לאשת העם הארץ לטחון משום שאשת החבר נוגעת בחיטים ויש חשש שתטעה ותאכל מהם למרות שאינם מעושרים, אבל באופן שאשת החבר טמאה מסתמא אינה נוגעת בחיטים ולכן אין חשש שתטעה ותאכל, אמנם רבי שמעון בן אלעזר סובר שגם באופן שאשת החבר טמאה אסור לה לטחון

ט. חיוב תרומות ומעשרות בזמן הזה:

- מקומות שנכבשו בכיבוש ראשון (על ידי עולי מצרים) ובכיבוש שני (על ידי עולי בבל):
 - דגן תירוש ויצהר - חייבים בתרומות ומעשרות מדאורייתא.
 - שאר הפירות והירקות - חייבים בתרומות ומעשרות מדרבנן.
- מקומות שנכבשו בכיבוש ראשון ולא נכבשו בכיבוש שני:
 - דגן תירוש ויצהר - מדאורייתא אינם חייב בתרומות ומעשרות, ומדרבנן חייבים.
 - שאר הפירות והירקות:
 - לרש"י - פטורים מתרומות ומעשרות.
 - לתוס' בפירוש הראשון - חייבים בתרומות ומעשרות, אמנם אין דין דמאי.
 - לתוס' בפירוש השני:
 - פירות - חייבים בתרומה ופטורים ממעשר.
 - ירקות - פטורים^{טז}.

י. דיני דמאי במאכל בהמה - באופן שהפירות נקנו עבור אדם ולאחר מכן נמלכו ונתנו אותם לבהמה חייבים להפריש מהם תרומות ומעשרות, ובאופן שהפירות נקנו עבור הבהמה פטורים מהפרשת תרומות ומעשרות.

דף ח

יא. דין השוחט בסכין מלובנת באש - שחיטתו כשרה^{יז}.

יב. דיני צרעת של שחין ומכוה:

- שיעור הנגע של שחין ומכוה - כגריס, אמנם חצי גריס על שחין וחצי גריס על מכוה אינם מצטרפים זה עם זה.
- מהו שחין - מקום בגוף שקיבל מכה, או מקום בגוף שקיבל כויה מדבר רותח שהורחת על ידי דבר אחר חוץ מאש.
- מהו מכוה - מקום בגוף שקיבל כויה על ידי דבר שהורחת באש.
- מקום שהיה בו שחין ולאחר מכן נהיה בו מכוה או להיפך - שם המקום נקבע לפי הדבר האחרון שנעשה בו.
- מקום שקיבל מכה על ידי שפוד רותח - ספק האם המקום נקרא שחין או מכוה^{יח}.
- מקום שנדקר על ידי שפוד רותח - נקרא מכוה^{יט}.

הערות

יחד עם אשת העם הארץ משום שיש חשש שאשת העם הארץ תקח מהחיתים ותתן לה לאכול, ואשת החבר תטעה ותאכל, (והגמ' מוסיפה שיש חשש שאשת העם הארץ תעבור על איסור גזל מבעלה שתקח מהחיתים בשביל לתת לאשת החבר כיון שהיא תורה היתר לעצמה שכמו שמוותר לשור לאכול מהתבואה בזמן שהוא דש את התבואה כך מותר לאשת החבר לאכול מהתבואה בזמן שהיא מסייעת בטחינה), תוס' חולקים על דברי רש"י וסוברים שאסור לאשת החבר לסייע לאשת העם הארץ משום 'מסייע לעוברי עבירה', ולכן תוס' מבארים שהנידון של הגמ' נאמר באופן שהתבואה שייכת לאשת החבר ואשת העם הארץ רוצה לסייע לה לטחון ולדעת ת"ק באופן שאשת העם הארץ מחזיקה את עצמה כטהורה אסור משום שיש חשש שתגע בתבואה ותטמא אותם, אבל באופן שאשת העם הארץ מחזיקה את עצמה כטמאה אסור מותר משום שאין חשש שתגע בתבואה ותטמא אותם, ולדעת רבי שמעון בן אלעזר גם באופן שאשת העם הארץ מחזיקה את עצמה כטמאה אסור משום שיש חשש שתבוא אשת עם הארץ אחר שמחזיקה את עצמה כטהורה ותביא תבואה לחברתה אשת העם הארץ הטהורה לאכול (והגמ' מוסיפה שיש חשש שחברתה שהיא אשת עם הארץ תעבור על איסור גזל ותגיש את החיתים לחברתה אשת העם הארץ, כיון שהיא תורה היתר לעצמה שכמו שמוותר לשור לאכול מהתבואה בזמן שהוא דש את התבואה כך מותר לאשת העם הארץ שטוחנת לאכול מהתבואה בשעת הטחינה).

טז הגמ' מבארת ש'קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבוא' אמנם 'קדושה שניה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא' ולכן מקומות שנכבשו בכיבוש שני חייבים בתרומות ומעשרות בדגן תירוש ויצהר מדאורייתא, אבל מקומות שלא נכבשו בכיבוש שני אינם חייבים בתרומות ומעשרות מדאורייתא, ורבנן גזרו חיוב תרומות ומעשרות בשאר הפירות וירקות, ולדעת רש"י גזירה זו נאמרה רק במקומות שנכבשו בכיבוש שני אבל במקומות שלא נכבשו בכיבוש שני פטורים מתרומות ומעשרות, אמנם תוס' בפירוש הראשון סוברים שגזירה זו נאמרה גם במקומות שלא נכבשו בכיבוש שני, אלא שרבנן לא חייבו להפריש תרומות ומעשרות בדמאי, ותוס' בפירוש השני שבמקומות שלא נכבשו בכיבוש שני פירות חייבים בתרומה משום שיש לכך אסמכתא, ואינם חייבים במעשר כיון שאין לכך אסמכתא וירקות אינם חייבים בתרומות ומעשרות כיון שאין לכך אסמכתא.

יז הגמ' מבארת שהטעם שהשחיטה כשרה משום שהחיתין שנוצר על ידי הסכין קודם לליבון שנוצר על ידי הסכין ולכן נחשב שהבהמה נשחטה ולא אומרים שהבהמה נשרפה באש, והגמ' מוסיפה שהחתך שנוצר על ידי החיתין מתרחב ולכן צדדי החיתין אינם מתלבנים והבהמה אינה נעשית טריפה.

יח בדברי הגמ' שמקום שקיבל מכה על ידי שפוד רותח יש ספק האם ההכאה קודמת לליבון ונחשב מכוה, או דלמא הליבון קודם להכאה ונחשב שחין.

יט הגמ' מבארת שמקום שנדקר על ידי שפוד רותח, המקום נכוה על ידי חום השפוד, והמקום לא קיבל מכה על ידי השפוד, ולכן פשוט שנקרא מכוה.

יג. דיני סכין של עבודה זרה:

- האם הסכין אסורה בהנאה:
 - באופן שלא השתמשו בסכין אלא הקצו אותה לעבודה זרה - מותרת.
 - באופן שהשתמשו בסכין - אסורה.
- דיני שימוש בסכין שאסורה בהנאה:
 - שחיטה:
 - בבהמה רגילה - מותר משום שנחשב 'מקלקל' שהבהמה שווה לפני השחיטה יותר מלאחר השחיטה.
 - בבהמה מסוכנה - אסור משום שנחשב 'מתקן' שאם לא ישחוט הבהמה תמות.
 - חתיכת בשר:
 - באופן שחותר חתיכה חשובה שעומדת לדורון - מותר משום שנחשב 'מקלקל' שלאחר החיתוך החתיכה לא יכולה להיות דורון.
 - בשאר האופנים - אסור משום שנחשב 'מתקן' כיון שהבשר עומד לחיתוך.

יד. דיני הגעלה של סכין של עובדי כוכבים:

- באופן שרוצה להשתמש בסכין לדבר צונן:
 - לתירוץ הראשון בתוס':
 - באופן שהשתמשו עם הסכין באקראי לחתוך דבר עם שמנונית של איסור - אפשר לנגב את הסכין בבגד קשה.
 - באופן שהשתמשו עם הסכין בקביעות לחתוך דבר עם שמנונית של איסור - צריך לנעוץ את הסכין בקרקע עשר פעמים כדי להוריד את השמנונית שדבוקה על הסכין.
 - לתירוץ השני בתוס':
 - באופן שחתכו עם הסכין דבר איסור קר עם שמנונית של איסור - אפשר לנגב את הסכין בבגד קשה.
 - באופן שהסכין בלע איסור רותח שיש בו שמנונית - צריך לנעוץ את הסכין בקרקע עשר פעמים².
- באופן שרוצה להשתמש בסכין לדבר רותח:
 - לתירוץ ראשון בתוס':
 - באופן שהסכין בלע דבר איסור - צריך ללבן באש.
 - באופן שהסכין בלע דבר היתר (כגון שהסכין בלעה חמץ לפני פסח) - צריך להגעיל במים רותחים.
 - לתירוץ שני בתוס':
 - סכין גדולה שעומדת להיפוך בשר שעל גחלים - צריך ללבן באש.
 - סכין קטנה שעומדת לחיתוך דבר רותח - צריך להגעילו במים רותחים².

טו. דיני בליעות בסכין של שחיטה:

- סכין של עובדי כוכבים ששחט בה בהמה - לרב צריך לקלף את בית השחיטה ולשמואל צריך להדיח את בית השחיטה².

הערות

כ תוס' מוסיפים שבדברי הגמ' [קיא ב] מבואר שבאופן שהסכין בלעה דם רותח לא צריך לנעוץ את הסכין בקרקע עשר פעמים כיון שאין בדם שמנונית אלא מועיל הדחה או קינוח.

כא תוס' מביאים שהריב"ם סובר שאדם שלוקח סכין ישנה מהנכרי צריך ללבן את הסכין ולא מועיל להגעיל את הסכין ברותחים, משום שיש חשש שהנכרי תיקן עם הסכין נו שיש בו חלב, או שהנכרי הפך עם הסכין בשר שעל גבי גחלים, אמנם ר"ת סובר שגם באופן זה מספיק להגעיל במים רותחים משום שלא צריך לחשוש שהשתמשו בסכין לדברים אלו, וגם אם נאמר שהשתמשו בסכין לדברים אלו לאחר ההגעלה הסכין פלטה את כל הבליעות שיכולים לצאת בהגעלה ולכן אפשר להשתמש בסכין לדבר רותח, אמנם תוס' מסיימים שאין הכרח לכך, אלא יתכן שגם לאחר ההגעלה בזמן השימוש בדבר רותח הסכין תחזור ותפלוט עוד בליעות.

כב הגמ' בתחילה מבארת שרב סובר ש'בית השחיטה רותח' ולכן השמנונית נבלעת בשיעור 'כדי קליפה' בבית השחיטה ושמואל סובר ש'בית השחיטה אינו רותח' והשמנונית לא נבלעת בבית השחיטה ומ"מ צריך להדיח את בית השחיטה מהשמנונית של האיסור שנדבקה בו, והגמ' דוחה שאפשר לומר שלכו"ע 'בית השחיטה רותח' ושמואל סובר ש'אידי דטרידי סימנין לאפוקי דם לא בלעי', וכן אפשר לומר שלכו"ע 'בית השחיטה אינו רותח' ורב סובר ש'אגב דוחקא דסכינא בלע'.

רש"י מבאר שהנידון של הגמ' בסכין של עובדי כוכבים שיש עליה שמנונית של איסור, אמנם תוס' מבארים שהנידון של הגמ' בסכין שבלעה טעם של איסור וידוע שהסכין 'בן יומא' אבל בסתמא נוקטים שהסכין 'אינו בן יומא' ולפי הצד ש'טעם לפגם מותר' לא צריך לקלף את בית השחיטה.

- סכין ששחט בה בהמה טריפה ורוצה לשחוט בה בהמה כשרה - נחלקו האמוראים האם צריך להגעיל את הסכין בחמין או שצריך להדיח את הסכין בצונן^ז.
- סכין ששחט בה בהמה כשרה ורוצה לשחוט בה בהמה אחרת כשרה - לא צריך להגעיל את הסכין וכן לא צריך להדיח את הסכין^ז.

טז. דיני השוחט:

- מספר הסכינים שצריך שיהיה לשוחט - שלש סכינים: א. לשחיטה. ב. לחיתוך החלב. ג. לחיתוך הבשר.
- מספר הכלים שצריך שיהיה לשוחט - שני כלים: א. להדחת הבשר. ב. להדחת החלב^ז.
- הנחת החלב של הכסלים מעל הבשר:
 - בזמן הניתוח כשהבשר עדיין חם - אסור כיון שיש חשש שיזוב שמנוניות של חלב על הבשר.
 - לאחר זמן הניתוח כשהבשר התקרר - מותר כיון שאין חשש שיזוב שמנוניות של חלב על הבשר.

דף ט

יז. דיני תלמיד חכם:

- לרב יהודה בשם רב - צריך ללמוד כתב שחיטה ומילה.
- לרב חנניא בן שלמיא בשם רב - צריך ללמוד כתב שחיטה ומילה, וכן צריך ללמוד קשר של תפילין ברכת חתנים וציצית^ז.

יח. דיני שחיטה:

- שוחט שאינו יודע הלכות שחיטה - אסור לאכול מהבשר, אפילו באופן שהוחזק לפניו שלש פעמים ששוחט כראוי^ז.
- אופנים שהשחיטה פסולה:
 - באופן שהשוחט שהה באמצע השחיטה^ז.

הערות

תוס' מביאים את דברי הריב"ם שסובר שלפי הצד של הגמ' בדעת רב ש'בית השחיטה אינו רותח' ו'אגב דוחקא דסכינא בלע' באופן שחתך בשר קר בסכין של איסור צריך לקלף את מקום החיתוך, אמנם תוס' סוברים שלא צריך לקלף את מקום החיתוך, משום שלמרות ש'בית השחיטה אינו רותח' לגמרי מ"מ הוא רותח קצת, ולכן הסכין מבליע טעם של איסור בבית השחיטה.

רש"י מוסיף שהמחלוקת של רב ושמואל נאמרה בדיעבד לאחר ששחט אמנם לכו"ע לכתחילה לא ישחוט בסכין זה, שמא ישכח לקלף או להדיח [ע"פ רא"ש סימן ט].

כג רש"י מבאר שהטעם של הצד שסכין ששחט בה טריפה צריך להגעילה בחמין משום ש'בית השחיטה רותח' והסכין בלעה איסור, והטעם של הצד שצריך להדיחה בצונן משום ש'בית השחיטה אינו רותח', והגמ' מוסיפה שלפי הצד שמועיל להדיחה בצונן אפשר גם לקנח את הסכין בבגד קשה ולהוריד את השמנונית של הטריפה שנמצאת מעל הסכין.

כד הגמ' מבארת שמחלוקת האמוראים האם בית השחיטה רותח או צונן נאמרה בגמ' השחיטה אבל בתחילת השחיטה לכו"ע בית השחיטה צונן ולכן הסכין לא בולעת בתחילת השחיטה טעם של אבר מן החי.

רש"י מבאר שגם לפי הצד שבגמ' השחיטה בית השחיטה רותח, הסכין אינה בולעת טעם של דם, משום שהדם נבלע רק בדבר רך ולא בדבר קשה כמו סכין, אבל שמנונית נבלעת בין בדבר רך ובין בדבר קשה, אמנם תוס' [ע"פ ביאור הנחלת זוד] מבארים שלפי הצד ש'בית השחיטה רותח' הסכין בולעת טעם של דם, והסכין לא מבליעה את הטעם של הדם בבית השחיטה כיון ש'אידי דטרידי סימנין למפלט דם לא בלע', אמנם הסכין מבליעה שמנונית בבית השחיטה.

כה הגמ' מבארת שרבנן תיקנו שיהיה לשוחט סכין נפרדת לחיתוך החלב וסכין נפרדת לחיתוך הבשר כדי שלא יבוא לחתוך את הבשר בסכין שיש עליה שמנונית של חלב, וכן רבנן תיקנו שיהיה לטבח שני כלים אחד להדחת הבשר ואחד להדחת החלב כדי שלא יבוא להדיח את הבשר בכלי שהדיח בו את החלב וידבק על הבשר שמנונית של חלב. והגמ' מוסיפה שלאחר שרבנן תיקנו שיהיה סכין נפרד לחיתוך הבשר וסכין נפרד לחיתוך החלב וכן כלי נפרד להדחת הבשר וכלי נפרד להדחת החלב אין חשש שהשוחט יחליף ביניהם.

רש"י מוסיף שרבנן תיקנו שיהיה לשוחט סכין מיוחדת לשחיטה ולא ישתמש בה לחיתוך בשר שמא תפגם ויבוא לשחוט בסכין פגומה.

כו רש"י מבאר שהתלמיד חכם צריך לדעת לכתוב כדי שידע לחתום את שמו כאשר ישב לדין, וכן לאמן את ידיו לשחוט או למוול ולא מספיק שידע הלכות שחיטה או מילה. ולדעת רב חנניא בן שלמיא בשם רב צריך ללמוד גם קשר של תפילין שיש בו אומנות לעשותו.

רש"י מבאר שרב יהודה בשם רב סובר שהתלמיד חכם לא צריך ללמוד קשר של תפילין וברכת חתנים וציצית משום שהם שכיחים וגם באופן שלא ילמד ידע כיצד לעשותם, אמנם תוס' מבארים שדברים אלו מצויים ואפשר לקנותם ולא צריך לדעת כיצד לעשותם.

כז הגמ' מבארת שלמרות שהשוחט שחט בפניו שלש פעמים בכשרות מ"מ באופן ששחט שלא בפניו שחיטתו פסולה כיון שיש חשש שבגלל שאינו יודע הלכות שחיטה יטעה וישהה בשחיטה או ידרוס בשחיטה ולא ישים לב לכך.

כח המשנה [לב א] אומרת שלדעת ת"ק שיעור שהיה שפוסלת הוא כשיעור שחיטה, ולדעת רבי שמעון הוא כשיעור 'ביקור' והגמ' בסוגיין מבארת שהכוונה כשיעור בדיקת הסכין. והגמ' מוסיפה שלמרות שבדרך כלל השוחט צריך ללכת לחכם שיבדוק את הסכין, מ"מ שיעור בדיקת הסכין הוא כשיעור בדיקת הסכין כאשר השוחט הוא חכם העיר ולא צריך להוליך את הסכין אלא בודק את הסכין לאחר השחיטה בעצמו.

- באופן שהשווה לא הולך והביא את הסכין אלא לחץ על הסכין בכוח.
- באופן שהשווה תחב את הסכין בין הסכין לושט ולאחר מכן חתך עם הסכין.
- באופן שהשווה התחיל את חתיכת הקנה והושט בתוך הטבעת ולאחר מכן הטה את הסכין וגמר את החיתוך מחוץ לטבעת.
- באופן שהשווה שחט סימן אחד בסכין כשרה וחתך את הסימן השני בסכין פגומה.
- באופן שהשווה שחט סימן אחד והסימן השני נעקר ממקומו מאליו.
- באופן שאחד מהסימנים נעקר ממקומו לפני השחיטה ולאחר מכן השווחט שחט את שני הסימנים.
- דיני בדיקת השחיטה לאחר השחיטה:
 - לכתחילה - השווחט צריך לבדוק לאחר השחיטה שנשחטו רוב הסימנים.
 - באופן שהשווחט לא בדק את הסימנים של הבהמה לאחר השחיטה:
 - לרבי אלעזר ברבי ינאי - אסורה באכילה ואינה מטמאה טומאת נבילה.
 - לברייטא - אסורה באכילה ומטמאה טומאת נבילה^ט.

ט. דיני ספק טומאה:

- ברשות הרבים - בין באופן שיש חזקת טהרה ובין באופן שאין חזקת טהרה ספיקו טהור.
- ברשות היחיד:
 - באופן שאין בו דעת להשאל - בין באופן שיש חזקת טהרה ובין באופן שאין חזקת טהרה ספיקו טהור.
 - באופן שיש בו דעת להשאל - בין באופן שיש חזקת טהרה ובין באופן שאין חזקת טהרה ספיקו טמא^ל.

כ. דין חזקה:

- בהמה שנשחטה כראוי ויש ספק לאחר השחיטה שהיא טריפה - לרבי אבא ורבי הבהמה נחשבת ספק טריפה לרב הונא ואביי הבהמה כשרה^{לא}.
- תאנה שציפור ניקר בה ויש ספק האם היה נקב של נחש לפני שהצפור ניקר - אסורה^{לב}.
- חולדה שהלכה על גבי ככרות של תרומה ובפיה שרץ וספק האם השרץ נגע בככרות של התרומה - הככרות טהורות^{לג}.

הערות

כט הגמ' מבארת שבהמה בחייה בחזקת איסור עד שיתברר שנשחטה כראוי, והברייטא סוברת שהבהמה הייתה בחזקת איסור ולכן נוקטים שהבהמה לא נשחטה כראוי אלא מתה ומטמאה טומאת נבילה, אמנם רבי אלעזר ברבי ינאי סובר שהבהמה הייתה בחזקת איסור ולא הייתה בחזקת טומאת נבילה, ותוס' מבארים שמדאורייתא הבהמה מותרת משום שרוב השחיטות נעשות כראוי, ומדרבנן הבהמה אסורה באכילה ולדעת הברייטא רבנן החמירו שלא נשחטה כראוי גם לענין זה שמתמאה טומאת נבילה ולדעת רבי אלעזר ברבי ינאי רבנן לא החמירו שתמאה טומאת נבילה.

ל תוס' מבארים שהדין שספק טומאה ברשות הרבים טהור, נאמר לא רק באופן שיש חזקת טהרה, אלא גם באופן שאין חזקת טהרה, משום שלומדים מסוטה שספק טומאה ברשות הרבים ספיקו טהור אפילו באופן שאין חזקת טהרה, שהרי בסוטה 'איתרע' החזקת כשרות לאחר הקינוי והסתירה, וכן תוס' מבארים שהדין של ספק טומאה ברשות היחיד באופן שאין בו דעת להשאל טהור, נאמר לא רק באופן שיש חזקת טהרה, אלא גם באופן שאין חזקת טהרה, משום שלומדים מסוטה שספק טומאה ברשות היחיד באופן שאין דעת להשאל ספיקו טהור אפילו באופן שאין חזקת טהרה.

תוס' מוסיפים שהדין שספק טומאה ברשות היחיד שיש בו דעת להשאל ספיקו טמא נאמר לא רק באופן שאין חזקת טהרה, אלא גם באופן שיש חזקת טהרה, ולמרות שבסוטה עצמה 'איתרע' החזקת כשרות לאחר הקינוי והסתירה מ"מ אם היה הדין שהולכים אחר חזקת כשרות בספק טומאה ברשות היחיד שיש בו דעת להשאל הסוטה לא הייתה צריכה להיות טמאה בוודאי, וכיון שהתורה טימאה את הסוטה בוודאי מוכח שלא הולכים אחר חזקת כשרות בספק טומאה ברשות היחיד שיש בו דעת להשאל.

תוס' מבארים שהדין שספק טומאה ברשות היחיד באופן שיש בו דעת להשאל ספיקו טמא, נאמר רק באופן שיתכן שנטמא כמו בסוטה, אבל באופן שיש שני נזירים ואדם ראה שאחד מהם נטמא, שאי אפשר לטמאות את שניהם מדין ספק טומאה ברשות היחיד כיון שזדאי ששניהם לא נטמאו, לא לומדים מסוטה שספיקו טמא, אלא שניהם נחשבים ספק טמאים, ולכן מביאים קרבן טומאה וקרבתן טהרה ומתנים שהטהור יתכפר בקרבן טהרה והטמא יתכפר בקרבן טומאה, אמנם הדין של ספק טומאה ברשות הרבים ספיקו טהור נאמר גם באופן שזדאי שאחד מהם טמא, ולכן שני נזירים שעמדו ברשות הרבים ואדם אחד ראה שאחד משניהם נטמא שניהם טהורים, ולמרות שבאופן זה אי אפשר ללמוד מסוטה שספיקו טהור משום שבסוטה יתכן שלא נטמאה אבל באופן זה ברור שאחד מהם נטמא, מ"מ אפשר לטהר מחמת החזקת טהרה של הנזירים.

לא הגמ' מבארת שהאופן של בהמה שנשחטה כראוי ולאחר השחיטה יש ספק האם היא טריפה הוא, בבהמה שבא זאב ונטל את הבני מעים ונשכס והחזירים שיש בהם נקב, שיש צד שהזאב נשך במקום שהיה בו נקב לפני כן ובהמה היא טריפה, ויש צד שהזאב נשך במקום שלא היה בו נקב לפני כן ובהמה כשרה, ורב הונא ואביי סוברים שהבהמה כשרה משום שהבהמה לאחר השחיטה בחזקת כשרות עד שיתברר שהיא טריפה.

לב הגמ' מבארת שלפי דעת רב הונא ואביי צריך לומר ש'חמירא סכנתא מאיסורא' ולכן למרות שבאופן זה לענין איסורים הולכים אחר חזקה לענין סכנה לא הולכים אחר חזקה.

לג הגמ' מבארת שבאופן זה בין לדעת רב הונא ואביי ובין לדעת רבי אבא ורבי הככרות טהורות משום שלומדים מסוטה שספק טומאה שאין בו דעת להשאל בין ברשות הרבים ובין ברשות היחיד ספיקו טהור.

כא. דין צלוחית של מי חטאת:

- באופן שהניחה מגולה ומצאה מכוסה - המים טמאים.
- באופן שהניחה מכוסה ומצאה מגולה - המים טהורים.
- באופן שהניחה מכוסה ומצאה מכוסה - המים טהורים^{לד}.

הערות

לד הגמ' מבארת שבאופן שהצלוחית הייתה המכוסה ומצאה מכוסה לא חוששים שאדם טמא פתח את הצלוחית וחזר וכיסה אלא הולכים אחר חזקה, אבל באופן שהצלוחית הייתה מכוסה ומצאה מגולה יש ספק האם שרץ פתח את הצלוחית או שאדם פתח את הצלוחית, ואם אדם פתח את הצלוחית יש ספק האם אדם זה היה טהור או טמא, ולכן הולכים אחר רוב הצדדים שהמים טהורים, ובאופן שהצלוחית הייתה מגולה ומצאה מכוסה שאין דרכו של שרץ לכסות את הצלוחית, אלא ברור שאדם כיסה את הצלוחית וכיון שיש ספק האם אדם זה טהור או טמא המים טמאים ואינם ראויים מי חטאת.

בדברי הברייתא מבואר שבאופן שהניחה מכוסה ומצאה מגולה אם חולדה יכולה להגיע לצלוחית וכן לדעת רבן גמליאל באופן שנחש יכול להגיע לצלוחית, וכן באופן שיתכן שירד על הצלוחית טל המים נפסלו למי חטאת, ורש"י בפירוש הראשון מבאר שבאופן שהחולדה שותה מהמים המים נפסלו כיון שדרכה להקיא את המים לאחר השתיה ונחשב שנעשה מלאכה במים, (אמנם תוס' חולקים על רש"י וסוברים שלא שייך פסול מלאכה בשתיה של החולדה) ורש"י בפירוש השני מבאר שבאופן שהחולדה שותה מהמים המים נפסלו משום שלא מתקיים הדין של 'מים חיים אל כלי', ותוס' מוסיפים שבאופן שהמים היו לאחר קידוש שאין בהם דין 'מים חיים אל כלי' המים נפסלו משום שיש בהם תערובת של מים ורוק, ולדעת רבנן [זבחים פ א] אי אפשר להזות במים אלו, ולדעת רבי אליעזר אפשר להזות מהמים שתי הזאות על כל אדם.